

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Рішенням Вченої ради
Інституту історії України НАН України
від 25 вересня 2018 р., протокол № 8

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
«Історія та археологія»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

Галузь знань:	03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність:	32 «Історія та археологія»
Кваліфікація:	доктор філософії у галузі «Гуманітарні науки» зі спеціальності «Історія та археологія»

Введено в дію з 1 листопада 2018 р.
(наказ від 29 жовтня 2018 р, № 15/1-од)

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова програма розроблена на підставі Закону України «Про вищу освіту», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами). Стандарт вищої освіти відсутній. Освітньо-наукова програма почала розроблятися проєктною групою Інституту історії України НАН України ще у 2016 р. Після двох років практичної роботи, обговорення програми у науковому колективі Інституту історії України НАН України, опитування аспірантів та викладачів, врахування побажань рецензентів, було розроблено нову, вдосконалену редакцію, яка і була введена у дію з 1 листопада 2018 р.

Розроблено проєктною групою:

ТОМОЗОВ Валерій В'ячеславович, кандидат історичних наук, завідувач сектору генеалогічних та геральдичних досліджень Інституту історії України НАН України, керівник проєктної групи, гарант освітньої програми;

БОРЯК Геннадій Володимирович, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України;

КОВАЛЕВСЬКА Ольга Олегівна, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник відділу української історіографії Інституту історії України НАН України;

ЛИСЕНКО Олександр Євгенович, доктор історичних наук, професор, завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України;

МАРТИНОВ Андрій Юрійович, доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України;

МЕЛЬНИЧУК Катерина Вікторівна, аспірантка першого року навчання Інституту історії України НАН України;

РЕЄНТ Олександр Петрович, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України;

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович, доктор історичних наук, професор, вчений секретар Інституту історії України НАН України;

ЯСЬ Олексій Васильович, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник відділу української історіографії Інституту історії України НАН України.

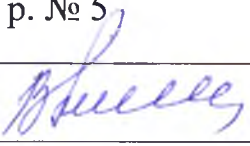
Зовнішні рецензенти:

Палієнко Марина Геннадіївна, докторка історичних наук, професорка, завідувачка кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Папакін Георгій Володимирович, доктор історичних наук, професор, директор Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України;

Освітня програма запроваджена з 1 листопада 2018 р.
Термін перегляду освітньої програми 1 раз на 4 роки.

Переглянуто:

Дата перегляду ОНП / внесення змін до ОНП	Переглянуто, залишено без змін, рішення Вченої ради Інституту історії України НАН України від 5 жовтня 2022 р. № 5
Підпис	
Прізвище, ім'я та по батькові гаранта ОНП	Томозов Валерій В'ячеславович

I. Профіль освітньо-наукової програми
Назва освітньої програми: «Історія та археологія»
Освітній ступінь: доктор філософії
Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Інститут історії України Національної академії наук України
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації	Ступінь вищої освіти: доктор філософії Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Кваліфікація: доктор філософії в галузі «Гуманітарні науки» зі спеціальності «Історія та археологія»
Офіційна назва освітньо-наукової програми	Історія та археологія
Тип диплому та обсяг освітньо-наукової програми	Диплом доктора філософії, одиничний, 46 кредитів ЄКТС, термін навчання – 4 роки
Наявність акредитації	Національне агентство забезпечення якості вищої освіти Україна Первинна акредитація планується у 2022 р.
Цикл / рівень	Третій (освітньо-науковий) рівень НРК України – 8 рівень FQ-EHEA – третій цикл EQF-LLL – 8 рівень
Передумови	Наявність ступеня магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста
Мова(и) викладання	Українська мова
Термін дії освітньо-наукової програми	4 роки
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-наукової програми	Офіційний сайт Інституту історії України НАН України: http://history.org.ua/uk/post/47631
2 – Мета освітньо-наукової програми	
Підготовка дослідників, озброєних глибинними знаннями у галузі різних	

напрямів історичної науки, сучасними методиками, стратегіями і практиками розв'язання комплексних професійних проблем, оригінальними, інноваційними підходами щодо створення наукового продукту; інтегрованих до світового наукового та освітнього простору; здатних до успішного захисту дисертації на ступінь доктора філософії зі спеціальності 032 «Історія та археологія» та високого рівня науково-освітньої діяльності.

3 – Характеристика освітньо-наукової програми

Предметна область	<i>Об'єкти вивчення та діяльності:</i> загальні процеси розвитку людства в різні історичні епохи, основні тенденції розвитку України, наукові теорії, концепції та напрями історичного пізнання, проблеми історичного джерелознавства, дослідницькі можливості спеціальних історичних дисциплін та їхнє місце в історичній науці, методологія та стратегія історичного дослідження. <i>Цілі навчання:</i> формування навичок з організації та здійснення наукових досліджень з історії України, всесвітньої історії, історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін, а також викладання комплексу історичних дисциплін у закладах вищої освіти. <i>Теоретичний зміст предметної області:</i> знання з соціогуманітарних, фундаментальних та дисциплін професійної підготовки в обсязі необхідному для вирішення науково-дослідницьких завдань, а також засобів і методів комунікації у фаховому середовищі, основ професійного спілкування англійською мовою. <i>Методи, методики та технології:</i> загальнонаукові методи; спеціально-історичні методи; міждисциплінарні методи та інструментарій соціогуманітаристики; методи і процедури архівної, джерелознавчої та бібліографічної еристики. <i>Співвідношення обсягів загальної і професійної складових та вибіркової частини:</i> нормативні навчальні дисципліни (дисципліни загальної підготовки та дисципліни професійної підготовки) складають 34 кредитів ECTS, тобто 74 %, а вибіркового компонента – 12 кредитів (26 %).
Орієнтація освітньо-наукової програми	Освітньо-наукова програма спрямована на підготовку науковців-істориків, здатних також до успішної освітньої діяльності.

Основний фокус освітньо-наукової програми	Наукові дослідження в галузі історії, зокрема у галузі джерелознавства, історіографії, спеціальних історичних дисциплін та методів історичного пізнання.
Особливості програми	Особливістю освітньо-наукової програми є ознайомлення з досягненнями вітчизняних наукових шкіл у галузі історіографії, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін, історії України, що виникли та сформувалися в Інституті історії України НАН України. Існують також можливості для наукових стажувань у закордонних закладах вищої освіти та дослідницьких установах, що є багаторічними партнерами Інституту історії України НАН України. Освітньо-наукова програма націлена на самостійну дослідницьку роботу аспірантів з фондами архівів та музеїв, з якими в Інституті історії України НАН України існують довгострокові договори.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Наукова, науково-педагогічна та науково-організаційна діяльність у системі освіти та наукових установах (молодший науковий співробітник, науковий співробітник, старший науковий співробітник, асистент, доцент, керівник підрозділу у сфері освіти та виробничого навчання), а також на державній службі та робота в неурядових організаціях.
Подальше навчання	Доктор філософії може здобувати науковий ступінь доктора наук на науковому рівні вищої освіти, а також підвищувати кваліфікацію та отримувати додаткову післядипломну освіту.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Освітньо-науковий процес базується на комплексному, системному, інтеграційному підході із застосуванням інноваційних, інтерактивних технологій. Передбачає також елементи дистанційного навчання. Викладання відбувається у вигляді лекцій, семінарів, практичних занять, самостійної роботи, консультацій з викладачами і науковим керівником, участі в наукових форумах, підготовки тез, написання статей, науково-педагогічної практики.
Оцінювання	Письмові або усні іспити, презентації, індивідуальні навчально-дослідні завдання, захисти звітів з науково-педагогічної практики; поточний, семестровий, атестаційний контроль, підсумкова атестація у вигляді публічного захисту.

6 – Програмні компетентності

Інтегральна компетентність	Здатність самостійно чи колективно розв'язувати складні комплексні проблеми у галузі історичної науки, формувати робочу гіпотезу та алгоритм дослідницької діяльності, використовувати з цією метою сучасні методології і оригінальні джерела, створювати новий науковий продукт та втілювати отримані результати в наукову та науково-освітню практику.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність застосовувати іноземну мову з метою підтримки фахової комунікації, отримання різнопланової інформації, висловлювання власних думок у писемній формі. ЗК 2. Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо). ЗК 3. Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних проблем, глибинного усвідомлення суспільних процесів, причино-наслідкових зв'язків. ЗК 4. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і електронними. ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї, відстоювати та обґрунтовувати власні гіпотези, вести виважену фахову дискусію. ЗК 6. Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, ухвалювати обґрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику. ЗК 7. Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та поширення історичних

	знань.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1. Знання основних процесів та подій з історії людства різних історичних епох, розуміння сутності процесів та причинно-наслідкових зв'язків. ФК 2. Володіння сучасною науковою термінологією, глибинне розуміння змісту фахових термінів. ФК 3. Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства, обізнаність з основними науковими напрямами та науковими школами. ФК 4. Вміння застосовувати спеціальний інструментарій з метою відбору, аналізу, інтерпретації історичних джерел, верифікації наведеної в них інформації. ФК 5. Вміння орієнтуватися в системі збереження архівних документів, спеціальні знання з історії функціонування державної машини та особливостей діловодства різних країн в різні історичні періоди, що дозволяє виявити необхідну для дослідження джерельну базу. ФК 6. Вміння застосовувати під час дослідження класичні та сучасні наукові методи, зокрема історичні та міждисциплінарні, адекватно визначати методiku дослідження відповідно до висунутих завдань та сформульованих цілей. ФК 7. Здатність до різних видів історичного аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний). ФК 8. Вміння адаптувати ідеї та гіпотези істориків-попередників до сучасної дослідницької практики. ФК 9. Здатність визначати вплив соціокультурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії. ФК 10. Здатність організувати та здійснювати наукову і викладацьку діяльність, використовуючи весь існуючий на сьогодні арсенал методів та технічних засобів.

7 – Програмні результати навчання

ПРН 1. Вільно володіти всім арсеналом знань про минуле людства, закони і тенденції розвитку суспільства, інструменти та практики його вивчення.

ПРН 2. Знати основні теорії, ідеї, концепції, напрямки історичних досліджень як класичних, так і новітніх, зокрема локальної історії, регіоналістики, просопографії, усної історії, інтелектуальної історії тощо.

ПРН 3. Знати та використовувати сучасну термінологічну систему та понятійний апарат історичної науки і соціогуманітаристики.

ПРН 4. Уміти збирати, опрацьовувати та зберігати наукову інформацію за допомогою сучасних інформаційних технологій.

ПРН 5. Уміти відбирати, аналізувати, класифікувати джерела для здійснення наукового дослідження, визначати рівень їхньої достовірності та інформативності, верифікувати наведені в них відомості.

ПРН 6. Втілювати в історичному дослідженні вже існуючі теоретичні розробки, визначати наявні проблеми, шукати шляхи їхнього розв'язання.

ПРН 7. Уміти визначати мету, завдання, створювати алгоритм дослідження, комплексно підходити до вирішення проблеми, вирізняти головне, робити узагальнення.

ПРН 8. Уміти обирати методологічний інструментарій та стратегічні підходи відповідно до особливостей наукового дослідження, його мети та завдань.

ПРН 9. Використовувати англійську мову для забезпечення професійного спілкування, отримання необхідної інформації, доступу до певної суми знань, репрезентації власних досліджень широкому колу колег.

ПРН 10. Професійно проводити дискусію, дотримуватися наукової етики.

ПРН 11. Професійно презентувати результати власних досліджень, наочно демонструвати власний внесок у розробку певної наукової проблеми.

ПРН 12. Встановлювати міцні, доброзичливі контакти з колегами, будувати їх на засадах взаємоповаги, корпоративної етики.

ПРН 13. Дотримуватися принципів академічної доброчесності у дослідницькій та науково-педагогічній діяльності.

ПРН 14. Бути здатним до саморозвитку та самовдосконалення, до постійного

підвищення власного фахового рівня.

ПРН 15. Брати на себе відповідальність за результати власного дослідження, його фаховий рівень.

ПРН 16. Нести відповідальність за роботу дослідницького колективу та власний внесок у спільний науковий продукт.

ПРН 17. Бути здатним до формування власної мотиваційної системи, мобілізації власних компетентностей для успішної наукової та науково-педагогічної діяльності.

ПРН 18. Уміти планувати структуру і зміст різних типів навчальних занять, обирати їхній тип відповідно до запланованих дидактичних цілей, застосовувати необхідні методи науково-педагогічної роботи відповідно до особливостей освітнього процесу.

8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	Кадрове забезпечення відповідає Ліцензійним умовам впровадження освітньої діяльності. Викладацький корпус складається з провідних фахівців у галузі історичної науки, які мають необхідну кваліфікацію, відповідні наукові ступені та звання, значний досвід наукової та науково-педагогічної діяльності.
Матеріально-технічне забезпечення	Організація освітнього процесу забезпечена належним чином: 1. Аспіранти мають доступ до робочих місць, забезпечених комп'ютерною та оргтехнікою, виходом до мережі Інтернет, довідковою літературою; 2. Існує достатня кількість аудиторій для проведення аудиторних занять та індивідуальних консультацій; 3. Існує необхідна апаратура для проведення презентацій та організації дисертаційних захистів.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Освітній процес забезпечується необхідною навчальною та методичною літературою: фонди наукової бібліотеки Інституту історії України, НБУ ім. В.І. Вернадського, зокрема Міжбібліотечний абонемент, наукові бібліотеки інших академічних інститутів, електронна бібліотека, розміщена на сайті Інституту історії України НАН України. НБУ ім. В.І. Вернадського надає вільний доступ аспірантам Інституту історії України НАН України до зарубіжних наукометричних та реферативних баз.

9 – Академічна мобільність

Національна кредитна мобільність	Передбачено двосторонніми договорами між Інститутом історії України НАН України та вищими навчальними закладами і науковими установами України.
Міжнародна кредитна мобільність	Передбачено договорами, укладеними Інститутом історії України НАН України зі закордонними закладами вищої освіти та науковими установами, а також дослідницькими фондами.
Навчання іноземних здобувачів освіти	Можливе, після вивчення курсу української мови та на підставах, визначених чинним законодавством України.